

AKKREDITÁLÁS a Magyar Állami Földtani Intézet Laboratóriumában

Akkreditálásnak nevezzük annak hivatalos elismerését, hogy a vizsgáló laboratórium felkészült bizonyos vizsgálatok elvégzésére. Az akkreditálásról az MSZ EN 45001 és az MSZ EN 45002 szabványok rendelkeznek. Ezek a szabványok az ISO (International Standard Organization) szabványok fordításai. A fordítást a CEN/CENELEC (Európai Szabványosítási Bizottság) 1989-ben jóváhagyta. Az akkreditálást ellátó szervezet a Nemzeti Akkreditáló Testület (NAT) 1091 Budapest, Üllői út 25.

Telefon: 217-3646, Fax: 216-5057.
Ügyvezető igazgató: Dr. Ring Rózsa

Kinek éri meg?

Csak az a laboratórium akkreditáltassa magát:

- amelyik külső megbízásokat teljesít,
- amelytől a partnerei elvárják, hogy akkreditált legyen,
- amelyik az akkreditálás költségeinél nagyobb bevételre számíthat.

Az akkreditálás költségei két részre oszlanak:

- **közvetlen költségek** (az akkreditálási egységcsomag beszerzése 7000 Ft, jelentkezés 100 eFt, a bírálat költsége kb. 300 eFt);
- **közvetett költségek**, többnyire magasabbak (a laboratóriumot úgy át kell alakítani, hogy akkreditálható legyen). A Magyar Állami Földtani Intézet pl. 600 eFt -ot fordított erre. Az akkreditálás 3 évre szól, de évente mintegy 200 eFt -ért újabb és újabb ellenőrzéseket végeznek, amiknek további pénzügyi vonzata is lehet.

Az akkreditáltság közvetett költsége az a munkaidő kiesés is, amit az akkreditált laboratóriumnak a napi adminisztrációjára kell fordítania. Ez a munkaidő 1/4-e.

Az akkreditálási eljárás rendje

1.) Meg kell vásárolni az akkreditálási egységcsomagot, mert ebből tudjuk meg az akkreditálás eljárási rendjét, itt vannak a mintaoldalak a kérelem benyújtásához, tájékozódhatunk az árakról, a minősítők kiválasztásának a módjáról, a fellebbezés lehetőségeiről. Itt találjuk azt az Útmutatót, ami szerint majd el kell készítenünk laboratóriumunk Minőségügyi Kézikönyvét. Mintát láthatunk az akkreditálási okiratra és megkapjuk a csomagban az MSZ EN 45001 és MSZ EN 45002 szabványt. Ezek szabályozzák azt, hogy egy akkreditálható laboratóriumnak milyennek kell lennie és azt, hogy hogyan fogják minősíteni laboratóriumunkat.

2.) Be kell nyújtani a kérelmet. Az alábbi kérdésekre kell olyan feleletet adni, amelynek alapján a NAT úgy dönt, hogy elfogadja a jelentkezést: A laboratórium neve, címe. Milyen tevékenységre kéri az akkreditálást. Nyilatkozat arról, hogy az akkreditálás feltételeit elfogadjuk. Ezután a kérelmező szervezet aprólékos leírása következik, majd a használt szabványok. Ezután jön a jogi azonosítás, a pártatlanság és függetlenség bizonyí-

tása. A vezetés és szervezet leírása, a személyzet ismertetése. A helyiségek, környezet leírása, a műszerek részletes ismertetése. A vizsgálati módszerek és eljárások ismertetése. A laboratórium minőségügyi rendszere, a vizsgálati jegyzőkönyvek, nyilvántartás, minták kezelése is a vizsgálat tárgyát képezi. Kiad-e vizsgálatot alvállalkozónak a laboratórium. Együttműködés a megrendelővel. Van-e biztosítása a laboratóriumnak. Kötött-e másokkal akkreditálási, minősítési szerződést. Ezzel párhuzamosan be kell fizetni a jelentkezési díjat.

3.) El kell készíteni a laboratórium Minőségügyi Kézikönyvét. Ebben nagyjából a jelentkezéskor feltett kérdésekre az AR12 jelű Útmutató szerint részletekbe menően válaszolva ki kell dolgozni a laboratórium szabatos, ellenőrizhető működési tervét. Ez mellékletekkel együtt kb. 100 oldal. El kell végeztetni a mérlegek hitelesíttetését, be kell szerezni egy nemzetközileg elfogadott cég hiteles anygmintáit. Hitelesíttetni kell tömeg és térfogatmérő eszközeit, hőmérőit, minden olyan etalont, melyet tevékenysége során felhasznál. Ki kell mutatni, hogy az egyes vizsgálatokat mekkora tartományban, mekkora hibával végzi. Pontos listát kell adni a műszereiről és arról, hogy a kalibrálásuk milyen rendszerességgel, hogyan történik. Mindezt dokumentálnia kell. A laboratóriumban ki kell dolgozni a helyettesítések rendjét. Minőségügyi vezetőt kell kinevezni, és létre kell hozni a minőségügyi szervezetet. A Minőségügyi Kézikönyvet 3-5 példányban kell benyújtani, (attól függően, hogy hány tagú a bíráló bizottság).

4.) A NAT kijelöli és felkéri a bírálókat. A bíráló bizottság egy NAT munkatársból és annyi szakértőből áll, ahány témakörre kérte az akkreditálást a laboratórium. A közelmúltig a bizottság egyik tagja az Országos Mérésügyi Hivatalból került ki, a bizottság elnöke az egyik szakértő. A bizottság olyan alapossággal átnézi a laboratórium által benyújtott Minőségügyi Kézikönyvet, hogy még a vészóhibákra is felhívja a figyelmet.

5.) Visszaadják javításra az anyagot.

6.) A pályázó elvégzi a javítást és visszaküldi a javított példányokat.

7.) A bizottság ezt újra átnézi és elkészítik a helyszíni bejárás tervét. Megjelölik az időpontját.

8.) A bizottság elnöke értesíti a laboratóriumot az időpontról, egyben felhívja a figyelmüket arra, hogy úgy készüljenek, hogy néhány ellenőrző mintát a helyszíneléskor le kell vizsgálnia a laboratóriumnak.

9.) A helyszíneléskor a bizottság átnyújtja a levizsgálendő mintákat és megmondja, hogy milyen paramétereket vizsgáljon meg belőlük a laboratórium. Ezután néhány mintát találmásra kiválasztanak és annak végigkövetik az útját a laboratóriumban, ezzel a laboratórium teljes területét bejárják. Felteszik a bírálatkor és helyszíneléskor felvetődött kérdéseket és nagyon alaposan megvizsgálják az adminisztrációt. A megkapott eredményeket a várt értékekkel összevetik. Elmondják, hogy milyen változtatásokat kell végrehajtani a laboratórium ügymenetében és hogyan kell átjavítani a Minőségügyi Kézikönyvet. Ezután a bizottság a szabvány pontjai szerint ismét megvizsgálja, hogy a laboratórium kielégíti-e a szabványban leírt követelményeket, ha igen, elfogadják a laboratóriumot. Ezután kihirdetik a döntésüket.

10.) A laboratórium záros határidőn belül végrehajtja a módosításokat, elküldi a NAT-ba az átjavított Minőségügyi Kézikönyvét.

11.) A NAT akkreditáló mérnöke felterjeszti a pályázó laboratóriumot a NAT Titkárságára. Az akkreditálási ok-

irat kiadhatóságáról a rendelkezésére álló dokumentumok alapján a Titkárság vezetője dönt.

12.) A pályázó laboratórium megkapja a számlát.

13.) Ünnepélyes keretek között átnyújtják az akkreditálásról szóló okiratot.

Az okirat azt tanúsítja, hogy pl.: a MÁFI Kémiai osztály laboratóriuma megfelel az MSZ EM 45001:1990 szabvány követelményeinek és a NAT vizsgáló laboratórium kategóriába 501/0440 számon bejegyezte.

14.) Az akkreditált laboratórium kérheti felvételét a Nemzeti Akkreditáló Testületbe.

15.) Esetleg valamelyik munkatársát felkérhetik a bíráló bizottságok valamelyikébe szakértőnek.

Ilyen az, amikor minden olajozottan megy, de ez igen ritka. Ugyanis időközben bármi megváltozik, azonnal módosítani kell a Minőségügyi Kézikönyvet. Ezért cserélhető lapokkal tervezték. A laboratórium köteles minden változást azonnal bejelenteni és átvezetni. *(Mi hétszer javítottuk át az anyagot.)* Egy és két év múlva a bizottság visszatér és leellenőrzi a laboratóriumot, hogy valóban úgy dolgozik -e még mindig, mint ahogy azt a Minőségügyi Kézikönyvében leírta. Felszólítja a változások átvezetésére. A harmadik év végén teljesen új kérelmet kell be-nyújtani és minden kezdődik előlről.

Megérte-e?

A Magyar Állami Földtani Intézetnek megérte a kémiai laboratóriumát akkreditáltatni, mert olyan megrendelőket tudott ez által megtartani, akiktől évi 2 Mft bevétele származik.

Horváth Róbert
Magyar Állami Földtani Intézet

Akkreditálás az Eötvös Loránd Geofizikai Intézet Radiometriai Laboratóriumában

Az Eötvös Loránd Geofizikai Intézet Radiometriai Laboratóriuma 1997-ben akkreditált laboratóriummá vált. Az akkreditálási okiratot a Nemzeti Akkreditáló Testület 501/0486 számon 1997. december 4-én adta ki.

A laboratórium méréseket végezhet és hiteles műbizonylatokat adhat ki a következő területeken:

- * természetes és mesterséges eredetű radioaktív gamma-sugárzás mérése terepi és laboratóriumi

körülmények között,

- * szilárd ásványi nyersanyagok és kőzetminták összetételének meghatározása a zárt neutronforrással végzett neutron aktívációs analízis (NAA), valamint az izotópperjesztésű röntgenfluoreszcens analízis (XRF) mérési módszer alkalmazásával,
 - * elemanalitikai mérés technikai feladatok elvégzése ipari, erőművi, mesterséges radioaktív sugárzások folyamatos vizsgálatára (monitoring rendszer),
 - * radiometriai mérések elvégzéséhez szükséges műszerbázis létrehozása és működtetése,
 - * mérőrendszerek kalibrálása, mérési eljárások kidolgozása, bevezetése a gyakorlatba a szabványban rögzített módszerek alapján.
- A laboratórium rendelkezik az általa végzett vizsgálatokhoz szükséges berendezésekkel, eszközökkel, nevezetesen:
- * nagy érzékenységu gamma spektrométerek laboratóriumi és terepi kivételben,
 - * analízátor műszercsaládok zárt neutronforrással,
 - * Si/Li félvezető detektoros mérőrendszerekkel,
 - * A kvantitatív kiértékeléshez szükséges etalonokkal.

A Radiometriai Laboratórium minőségügyi rendszerre az MSZ EN 45001 magyar szabvány szerint került kialakításra, amely eurokonform, és tartalmazza mindazon előírásokat, amelyek biztosítják a laboratórium szolgáltatásainak megfelelő minőségben történő megvalósítását. A laboratórium minőségügyi rendszerének működtetéséért *RENNER János* laboratóriumvezető a felelős. Felelőssége:

- * az akkreditálásból adódó követelményrendszerek betartatása,
- * a személyzet irányítása,
- * a munkák elosztása,
- * a beérkező igények, megrendelések nyilvántartásba vétele és a belőlük fakadó teendők meghatározása,
- * a vizsgálatok szakszerű elvégzése, elvégeztetése,
- * az elvégzett vizsgálatok hiteles dokumentálása.

A laboratórium minőségügyi rendszere a Minőségügyi Kézikönyvben és a minőséget garantáló egyéb dokumentumokban van lefektetve. Az ezekben foglaltakat évente legalább egy alkalommal az Akkreditáló Testület képviselői felülvizsgálják.

Renner János
Magyar Állami Eötvös Loránd Geofizikai Intézet

JOGI TALLÓZÓ

Kötelezővé vált harmadik személy vonatkozásában a felelősségbiztosítás megkötése, amelyet a megjelent 227/1997. (XII.10.) Korm. rendelet az atomkárfelőlősségre vonatkozó biztosítási vagy más pénzügyi fedezet jellegéről, feltételeiről és összegéről tartalmaz. (MK 110. szám/1997)

A 240/1997. (XII.18.) Korm. rendelet a radioaktív hulladékok és a kiegészítő üzemanyag elhelyezésére, valamint a nukleáris létesítmények leszerelésére kijelölt szerv létrehozásáról és tevékenységének pénzügyi forrásáról rendelkezett. (MK 114. szám/1997)

Az atomenergiáról szóló 1996. évi CXVI. törvény felhatalmazása alapján az IKIM a 67/1997. (XII.18.) sz. rendelettel a KÖZPONTI NUKLEÁRIS PÉNZÜGYI ALAP működéséről és eljárásrendjéről intézkedett. (MK 114. szám/1997)

Megjelent a 66/1997. (XII.17.) sz. IKIM rendelet az erőművek energiahordozó-készletének legkisebb mértékéről és a készletezés rendjéről. (MK 113. Szám/1997)

Dr. Udránszky Kornélia
(az MGSz jogásza)